

MUNNAVLESNING OG LYTTETRENING – 2000/0162
HØRSELHEMMEDES LANDSFORBUND
PROSJEKTLEDER: BIRGITTA LIE, BRISKEBY, HLF's SKOLE OG
KOMPETANSESENTER

FORORD

Munnavlesning og lyttetrening er et nordisk prosjekt. Den norske versjonen foreligger og er under utprøving.

Prosjektet var planlagt gjennomført i 2001, men fordi Helse- og Rehabilitering kun bevilget 2/3 av søkt beløp, ble det også søkt om midler for 2002. Disse midlene er nå innvilget og skal brukes til å revidere og markedsføre programmet.

Prosjektdeltakere:

Siri Skollerud, audiopedagog ved Briskeby. Skollerud har lang erfaring med undervisning i munnavlesning. Hun har publisert "Se hva de sier" – praktisk innføring i munnavlesning. Hennes hovedfagsoppgave heter "Kommunikativ kompetanse hos voksne som får nedsatt hørsel".

Birgitta Lie er spesialpedagog med 25 års erfaring av undervisning i videregående skole og voksenopplæring ved Briskeby og andre skoler, hun har også administrativ erfaring. Av språk behersker Lie både svensk og norsk, og har studert engelsk og fransk. Hun har arbeidet med oversettelsen og vil arbeide med markedsføringen og testing/evaluering/redigering av programmet. Skollerud har vært Lies veileder i oversettelsesprosessen.

Rolf Svendsen er lektor og audiopedagog. Svendsen har teknisk kunnskap og mye erfaring av filming og redigering. I samarbeid med Lie har han gjennomført opptakene og bearbeidet dem. "Skuespillerne" er lærere og andre medarbeidere ved senteret med kompetanse på hørselsproblematikk.

Statlig Spesialpedagogisk Støttesystem (Sekretariatet for de Landsdekkende Spesialkompetansesentrene) godkjente 12. januar 1998 at Briskeby påtok seg å arbeide med den norske versjonen av det nordiske prosjektet.

Et stort takk til Birgit Cook som har utarbeidet det svenske programmet og til Robert Haneklou som har stått for den tekniske klargjøringen. Kolleger ved Briskeby, særlig Siri Skollerud i styringsgruppen, har bidratt med mye hjelp.

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

Da den svenske versjonen ble utarbeidet, var det fordi det var kjent at voksne hørselshemmede savnet et tilbud om et selvinstruerende hjelpemiddel i munnavlesning og høretrening. Et slikt program ville gi brukerne en mulighet for å forbedre sine avlesnings- og lytteferdigheter. Briskeby ble i 1998 bedt om å delta i et nordisk prosjekt, hvis målsetting var å utarbeide nasjonale program i Finland, Danmark og Norge. Briskeby har nå laget et program på norsk, med veiledning på norsk. Programmet er under utprøving og vil bli revidert i 2002. Revisjonen bygger på erfaringer av utprøvingen. Helse- og Rehabilitering har bevilget midler i to omganger (for 2001 og 2002) til arbeidet, og Nordisk Råd har gitt et mindre bidrag. I forberedelsesfasen (før 2001) har Briskeby Kompetansesenter bidratt med egne midler.

Også i Norge er det et stort behov for denne typen hjelpemidler som er brukervennlige og som gjør det mulig for voksne brukere å trene/teste seg selv i eget tempo. Økte ferdigheter medfører at kommunikasjonen blir lettere. Dette gir brukerne en bedre livskvalitet.

I tillegg til det konkrete arbeidet med oversettelse/lokalisering har Briskeby i dette året hatt kontakt med fylkesaudiopedagoger, høresentraler, Rikstrykdeverket, enkeltmedlemmer av HLF

m.m. for å spre informasjon om programmet. Programmet er presentert i "Læring for alle", i Statped's informasjonsblad og på Briskebys hjemmeside. Mer markedsføring vi finne sted i 2002, når det endelige programmet foreligger. Det kommer stadig henvendelser fra fagfolk og brukere med spørsmål vedrørende det norske programmet.

PROSJEKTGJENNOMFØRING/METODE

I samarbeid med Birgit Cook og Robert Haneklou som har utarbeidet den svenske originalen, utarbeidet Briskeby, HLFs skole og kompetansesenter i 2001 en norsk versjon av munnnavlesnings/høretreningsprogrammet. Første fase var oversettelse/lokalisering. Det var en lærerik prosess. De erfaringer vi har gjort selv, det vi lærte på de nordiske samarbeidsmøtene og dialogen med Cook og Haneklou underveis, har vært uvurderlige både i forbindelse med oversettelsen og filmopptakene. En positiv aspekt er at dette er et nordisk prosjekt og derfor stimulerer til videre idéutbytte og samarbeid innenfor Norden.

Det lar seg ikke gjøre å oversette et svensk manuskript til et norsk avlesnings/lytteprogram ord for ord. Øvinger/tester er bygget opp fonetisk, derfor gjaldt det å finne norske ord med samme typer lyd. Cook bruker ofte grupperinger av ord, (eks.: "noppa, stoppa, doppa"), her gjaldt det å være kreativ. Hun har også øvinger med setninger med EU-terminologi, vi bruker politikk og IKT. Den norske veiledningen er noe avkortet. Generelt ble oversettingsarbeidet mer krevende enn vi hadde trodd, men vi fikk en spennende erfaring. Når det gjelder videoopptak valgte vi å bruke eget studio, for lettere å kunne gjøre nye opptak ved behov, og for å unngå transportutgifter. "Skuespillerne" som vi plukket ut etter prøveopptakene er alle spesialpedagoger med lang erfaring av hørselsproblematikk. Det var et krevende og stimulerende arbeid. Vi hadde omfattende tekniske vansker i forbindelse med å ferdigstille den norske versjonen, fordi programmet måtte omsettes fra Mackintosh til Windows. Den planlagte testingen av programvaren og markedsføringen ble kun delvis gjennomført, fordi vi måtte forandre vårt budsjett til 200.000 istedenfor 300.000. Resterende tiltak blir gjort i 2002. Brukermedvirkning er viktig i et prosjekt av denne typen. Lier Hørselslag og elever ved Briskeby er med på utprøvingen.

RESULTATER OG RESULTATVURDERING

Målsettingen med arbeidet har vært å lage en norsk versjon av et svensk interaktivt, databasert og selvinstruerende kurs i munnnavlesning og lyttertrening for voksne. I denne første fasen er det blitt laget det produktet som nå er til evaluering. Så langt er responsen stor. Det kommer stadig henvendelser om innkjøp, lån m.m. av programmet.

Å arbeide med et prosjekt av denne typen tilfører både organisasjonen og de enkelte medarbeiderne og brukere ny kompetanse. For brukerne blir det selvinstruerende kurset et viktig redskap for å oppøve sin kommunikative kompetanse på en selvstendig måte. Økonomiske resultater er det for tidlig å vurdere, men takket være midlene fra Helse og rehabilitering, blir det neste år mulig for Briskeby å tilby brukerne et hjelpemiddel til lav pris. Dette programmet vil også kunne være et nyttig hjelpemiddel for afatikere og for fremmedspråklige, som ønsker å jobbe med egentrening.

OPPSUMMERING/KONKLUSJON/VIDERE PLANER

Prosjektets første fase er gjennomført, og det er stor interesse fra brukerne, som gleder seg til et ferdig produkt i 2002. Arbeidet i 2002 vil i hovedsak bestå i revisjon og fortsatt markedsføring. Briskeby ser på dette arbeidet som meget viktig, fordi målgruppen, som er voksne hørselshemmede, ofte føler seg tilsidesatt. Etter at produktet blir distribuert er det viktig at Briskeby følger opp brukerne med teknisk support og annen rådgivning.

REFERANSER/LITTERATUR

Skollerud, S.H. (1991) Se hva de sier – praktisk innføring i munnavlesning, Universitetsforlaget
Skollerud, S.H. (1996) Kommunikativ kompetanse hos voksne som får nedsatt hørsel. Institutt for Spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo - Hovedfagsoppgave